

*
*
*
*
*
*
*

Möte med Ingmar Bergman

I en udsendelse over Sveriges radio den 6. februar talte *Arne Ericsson* med *Ingmar Bergman*, og Bergman fremkom ved den lejlighed med en række udtalelser, som vi mener kan have interesse i forbindelse med vurderingen af ham som kulturpersonlighed.

Interviewet fandt sted kort før premieren på „Jungfrukällan“, og efter at have talt om inspirationen til og forarbejdet med denne film gik Bergman over til at fremhæve *Strindberg* som den forfatter, der har betydet mest for ham:

„Strindberg var jo for mig den store litterære grundoplevelse, og der er stadig værker af ham, som får håret til at rejse sig på mit hoved, når jeg læser dem, værker jeg kan læse om og om igen med lige stor oplevelse. Det er min drøm at få lov at iscenesætte „Ett drömspel“ og en lang række af hans værker er for mig uvurderlige. Og her har *Olof Molanders* iscenesættelser betydet uendeligt meget for mig. Hans iscenesættelse af „Ett drömspel“, jeg tror det var i 1934, var for mig en afgørende dramatisk oplevelse. Det samme var tilfældet med hans opsætning af „Spöksonaten“ og „Folkungasagan“.“

På Arne Ericssons spørgsmål om, hvorvidt Strindberg og Molander, den litterære og den dramatiske grundoplevelse, havde påvirket ham, svarede Bergman:

„Nej, tværtimod. Da der inden for mit felt ikke findes nogen læreanstalt, nogen skole i Sverige – vi er jo ilde stedt på det område – så er jeg helt igennem autodidakt – jeg har måttet lære mig selv alt, gennem egne dumheder, helt fra grunden. Og dog har jeg på de besynderligste måder haft lærere.“

Arne Ericssons spørgsmål om musikkens betydning for ham besvarede Bergman således:

„Musikken har lige siden min barndom været min store rekreativkilde og min store stimulan. Den har altid været min inspirationskilde, og den vil vedblive at være det, for jeg oplever ofte både en film og et teaterstykke musikalsk. Jeg kunne f. eks. sige, at der er ingen anden kunstart, filmen har så meget tilfælles med som musikken. Film er jo i hovedsagen rytme. Begge kunstarter påvirker i første række det emotionelle – de går ikke via intellektet, men direkte ind på følelseslivet, og film arbejder nøjagtigt lige så meget med rytme som musik.“

Da samtalen blev ført hen på det religiøse, sagde Bergman:

„Det religiøse problem er for mig uafbrudt levende, og jeg holder ikke på noget tidspunkt op med at beskæftige mig med det. Det er noget, jeg formodentlig har i arv, og som jeg aldrig vil slippe.“

„På det følelsesmæssige plan?“

„Nej, Gud bevare mig vel! Tværtimod på det intellektuelle plan. Jeg mener, det dér med den religiøse følelse og den religiøse sentimentalitet, det er noget jeg håber, jeg for længst er kommet bort fra. Jeg finder, at det religiøse problem i højere grad er et intellektuelt problem. Min intuition springer hurtigt i forvejen og siger, at sådan og sådan er det, og siden prøver så mit stakkels intellekt at fatte det, for jeg føler, at det må det nødvendigvis. Det følger langsomt efter og forsøger gradvist at opbygge en slags babelstårn.“

På spørgsmålet om, hvorvidt Bergman kendte sig til en særlig menneskeopfattelse,

baseret på en speciel psykologisk skole, svarede Bergman, at det kan man til en vis grad sige. *Eino Kailas* bog „Personlighedens psykologi“ havde for ham været en stor oplevelse, og han finder dens tesis hård og rystende, men forfærdelig sand, ligesom han mener, at denne bog er et godt fundament at bygge videre på.

I tilknytning hertil spurgte Arne Ericsson, om det nationale betød meget for ham, og Bergman svarede, at det gjorde det i højeste grad:

„Jeg er så forfærdelig rodfæstet i dette land, ja, jeg får maveknub så snart jeg sætter mig i en maskine, der går sydpå. Jo, København kan jeg komme til uden komplikationer, men længere borte kommer rædslen over mig. Jeg har meget vanskeligt ved at leve i udlandet.“

På Ericssons spørgsmål om, hvilke mennesker der havde betydet mest for ham, svarede Bergman, at det jo var lidt vanskeligt at opregne, da det sikkert ville blive adskillige hundrede.

„Men hvis man begynder med begyndelsen, har min far og mor naturligvis betydet meget, og ikke blot fordi de var mine forældre, men også fordi deres verden, som jeg voksede op i og senere revolterede imod – det lykkedes mig i begyndelsen af min karriere at sværte den grundigt på grund af min manglende forståelse – har betydet så meget for f. eks. mit kunstneriske formkrav... Så er der dem, som har betydet mest for mig i mit arbejde. Der er *Torsten Hammavén* fra Göteborg Stadsteater. Han lærte mig, hvad teater var. Jeg havde, da jeg kom derop, endnu ikke noget rigtigt begreb om det. Han oplærte mig strengt og håndfast, og jeg regner ham for min egentlige

lærer. Siden, da jeg trådte mine barnesko inden for filmen, lærte *Alf Sjöberg* mig enormt meget, ikke blot som filminstruktør; jeg talte også med ham om teater, og han var meget generøs i sin undervisning.“

Arne Ericsson drejede samtalen hen på „Hets“ og udtalte, at han fandt så megen typisk Bergman-iscenesættelse i den film. Havde han ikke fået overladt instruktionen af flere scener? Bergman svarede, at det var en helt forkert antagelse. „Hele fortjenesten for, at den film blev, som den blev, er Sjöbergs. Jeg har helt uretmæssigt fået alt for megen ære af den.“ Og Bergman fortsatte: „Siden kom så *Carl Anders Dymling*, chefen for „Svensk Filmindustri“, som har holdt hånden over mig, og *Lorens Marmstedt*, som tog sig af mig efter min første, meget mislykkede film, og han lærte mig virkelig håndværket fra grunden. Han lærte mig at se uhyre kritisk på mit eget arbejde. Og yderligere er der jo *Victor Sjöström*, som også har betydet uendelig meget for mig.“

Da Arne Ericsson i en anden forbindelse kaldte Bergman for en kulturpersonlighed, tilbageviste denne udtrykket og fremsatte nogle principielle betragtninger over filmen som medium:

„Jeg tror, at om 25–30 år vil folk undre sig over, at det i vore dage ikke var almindeligt, at den, som iscenesatte filmen også selv skrev den, men at der næsten altid var manuskriptforfattere knyttede til arbejdet. Jeg tror, at udviklingen går i retning af, at en film bliver skabt som en bog – en enkelt persons værk og en enkelt persons udtryk.“

Ved P. M.

